

Досвід східноєвропейських країн в проведенні децентралізації

Постановка проблеми: необхідність децентралізації для вирішення проблем на місцевому рівні. Проблеми розвитку місцевого самоврядування та громадських об'єднань. Децентралізація як швидкий курс на євроінтеграцію.

Мета: Дослідити проблеми курсу децентралізації. Проаналізувати децентралізацію Чехії, Угорщини та зрозуміти, що слід перейняти для України. Для дослідження даного питання ми ставимо наступні **завдання**:

1. роль децентралізації в розбудові країни
2. проблеми на шляху децентралізації
3. досвід децентралізація в Чехії та Угорщині

Предметом дослідження є децентралізація як ефективний метод розвитку країни.

Стан дослідження: Питанням розвитку та правильного впровадження децентралізації цікавилися як громадські діячі (Наталя Яковлева, радник з питань децентралізації Оксана Гуненкова, радника з питань управління місцевими фінансами Олесі Голинської), а також і депутати (заступник голови Тернопільської облдержадміністрації Олег Валовий, Володимир Гройсман).

Виклад матеріалу: Децентралізація — закономірна реформа, якщо країна обирає шлях прогресу. Децентралізація хороша вже тим, що дозволяє кожній місцевій громаді вибрати свій, найбільш оптимальний, варіант управління місцевим господарством і фінансами. Кожна громада отримує ресурси – податки і збори, які залишаються в місцевих бюджетах, а не перераховуються в центр – які зможе витратити на свій розсуд. Громадяни самі виберуть, що для них в пріоритеті. Однак і відповідальності більше: чи зможе місцева влада правильно розпорядитися звалилися на них грошима? Аналітики інформаційної кампанії Stronger Together відзначають, що фінансування місцевого самоврядування стало важливим каменем спотикання при реформуванні цієї сфери у наших європейських сусідів.

Для проведення якісної децентралізації в Україні потрібно зважати на досвід країн, які пройшли цей складний шлях і мають вагомий знання, які могли б стати прикладом для нас. Однією з таких країн є Чехія, яка є представником постсоціалістичного простору, яка змогла консолідувати демократію, як політичний режим. Внаслідок певних політичних, економічних і соціальних проблем Чехія пройшла індивідуальний шлях зміни територіально-адміністративного устрою та регіональної децентралізації. Метою реформи було створення ефективних політичних інституцій, які здатні забезпечити розвиток громадських об'єднань. Ця реформа територіально-адміністративного устрою тривала протягом 10 років і мала 2 етапи. Спочатку було розширення повноважень місцевого самоврядування. Як приклад, Чехія відмовилася від трирівневої структури поділу - муніципалітет, район, область і повернулася до дворівневої і як результат область була скасована як утворення, а її обов'язки передані районам і громадам. Громади отримали право обирати муніципальні уряди, проводити місцеві референдуми, формувати і самостійно розпоряджатися бюджетом, забезпечувати потреби громади. Протягом всього періоду проведення реформи працювали комісії, які пропонували пропозиції з урахуванням величини території та кількості населення. Як приклад може слугувати село Дольні Бережани, де населення лише 4 тисячі жителів. Проте вони мають свій інтерактивний музей, школу з настільним футболем та один із найпотужніших у світі лазерних центрів. Також є велике футбольне поле, де можуть проводити час всі охочі. Для зручності облаштовані велодоріжки. Селище не залежне від Праги, самостійно розпоряджається своїм бюджетом та інвестиціями. Отже, ця реформа в Чехії забезпечила формування багаторівневого управління, властивого ЄС. Це дає можливість країні мати певні переваги від політики ЄС, впливати на процес реалізації регіональної політики ЄС. Наприклад, в Угорщині держава забезпечує близько 50% дохідної частини місцевих бюджетів, а їхні власні доходи не перевищують однієї третини. Місцевих податків в угорців чотири. Головний – податок з обороту, який сплачують розміщення на

території громади підприємства. В середньому він дає 16% сукупного доходу громад, але там, де працюють великі підприємства, цей податок може забезпечувати 30-40% потреб місцевої скарбниці. Комунальний податок стягують 60% угорських громад. Платять його всі місцеві жителі. Це популярний, але малозначний податок: він забезпечує лише 2% сукупного доходу місцевих бюджетів. Податок на нерухомість – один з класичних джерел доходів місцевих громад не тільки в Угорщині, але й в інших країнах. Базою оподаткування служать, як правило, розмір нерухомості і її географічне розташування. Нарешті, туристичний збір працює там, де є сенс його збирати. Таким чином в Угорщині склалася ситуація, при якій багаті громади не відчувають проблем з доходами, збираючи достатньо місцевих податків або залучаючи бізнес за програмами державно-приватного партнерства. Вони в необхідному обсязі фінансують роботи, зокрема пов'язані з підтриманням каналізації і водопроводу в робочому стані. Громади, яким не так пощастило, змушені чекати грошей з центру, яких завжди занадто мало. Покрити розрив намагаються за допомогою залучення позикових коштів. Однак державні дотації не можна витратити на виплату боргів, поточні витрати можна фінансувати за рахунок інвестиційних доходів. Але місцеві чиновники вміло обходять ці правила: при належній кмітливості угорський міськрада може довести кредиторам, що знаходиться в прекрасній фінансовій формі і цілком може взяти нову позику. І одночасно довести центральному уряду, що йому вкрай потрібна надзвичайна фінансова допомога від держави.

Висновок Щодо України, процес децентралізації триває вже 3 роки. Але є чимало проблем розвитку місцевого самоврядування і громадських об'єднань, адже є небажання чиновників втратити право управління. Нажаль так було колись і є до сьогодні, тому що люди мислять стереотипами радянських і пострадянських часів. Пройшовши такий важкий шлях розвитку української держави, ми повинні зрозуміти, що потрібно боротися за своє майбутнє. Маючи такі яскраві приклади життя в інших країнах, де люди впевнені в наступному дні, вони завжди прагнуть до розвитку і впровадження чогось нового. Як сказав польський реформатор Лешек Бальцерович: *"За реформи треба боротись. У кожній реформі є опоненти. Якщо немає незадоволених, то немає й реформ"*. Тому без впровадження повноцінного місцевого самоврядування європейського рівня нам не побудувати європейської України.

Використана література:

1. *Децентралізація в Україні і в Європі/де місцева влада бере гроші-Інформаційна кампанія «Сильніше разом!» 2015р.*
2. *Навіщо нам децентралізація?/В.Гройсман-2015р.*
3. *Децентралізація у Чехії /на прикладі одного села-2016р.Децентралізація по-чеськи/ Якими можуть бути українські села/Н.Яковлева-2016р.*
4. *Гурик, М. І. Українська політична еліта: історичний огляд і перспективи розвитку // Інтелігенція і влада. – Одеса : Астропринт, 2006. – С. 67-73.*
5. *Гончарук, Т. В. Філософські проблеми державного управління [Текст] : навч. посіб. / Т. В. Гончарук, М. І. Гурик, М. Л. Шумка ; відп. за вип. Т. В. Гончарук. – Тернопіль : Економічна думка, 2015. – 216 с.*
6. *Гурик, М. І. Концепція еліти В. Литинського: аналіз і перспективи / М. І. Гурик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Культурологія», Острог, 2010. – С.121-126.*
7. *Гурик, М. І., Шумка, М. Л. «Каста луччих людей» у соціально-філософському вченні Дмитра Донцова / М. І. Гурик, М. Л. Шумка // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філософія». – Вип.8. – Острог, 2011. – С.36-46.*